

Dokumentnamn
UTLÅTANDE
Ärendenr
ÅLR 2026/2267

Brevnr
31 S1
Datum
19.5.2026

Hänvisning
Ert ärende inkommen 9.4.2026
VN/19124/2025

Justitieministeriet
PB 25
FI-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson
Otto Ilmonen, telefon +358 (0)18 25260
otto.ilmonen@regeringen.ax

registratorskontoret.jm@gov.fi

Ärende

Utlåtande om betänkande i det fortsatta projektet för uppdatering av intressebevakningslagstiftningen

Bakgrund

Ålands landskapsregeringen har den 9 april 2026 mottagit justitieministeriets begäran om utlåtande angående betänkande avgivet av arbetsgruppen för uppdatering av lagstiftningen om intressebevakning.

Det svenskspråkiga material som skickats för utlåtande omfattar endast en sammanfattning av propositionens huvudsakliga innehåll samt föreslagen lagtext, varför landskapsregeringen inte beretts möjlighet till ett fullödigt utlåtande. Enligt 36 § i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) är ämbetspråket vid landskapsregeringen svenska, liksom skriftväxlingsspråket mellan landskapet och statens myndigheter, enligt 38 §.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet har enligt 18 § 13 punkten självstyrelselagen för Åland behörighet i fråga om socialvård. Enligt 27 § 6 punkten faller förmyndarskap under rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 18 § 12 punkten hänförs hälso- och sjukvård till landskapets lagstiftningsbehörighet med de undantag som föreskrivs i 27 § 24, 29 och 30 punkten. Enligt 27 § 30 punkten hänförs bland annat apoteksväsendet till rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt praxis hänförs behandling av personuppgifter till landskapets lagstiftningsbehörighet inom de rättsområden som annars faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Området för sekretess och handlingars offentlighet hör i princip till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 60a § gäller dock rikslagstiftning för

sekretess och handlingars offentlighet i frågor som omfattas av 9 kap. om internationella förpliktelser och av 9a kap. om ärenden som gäller Europeiska unionen. Rikslagstiftningen tillämpas också av myndigheterna inom landskaps- och kommunalförvaltningen när de sköter förvaltningsuppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Landskapsregeringens synpunkter

Av lagförslagets 27 § i lagen om ändring av lagen om intressebevakningsfullmakt samt 8 § 1 mom. 2 b) punkten i lagen om ändring av lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata framgår att om en intressebevakningsfullmakt gäller allmän behörighet att företräda fullmaktsgivaren i sådana ärenden som gäller dennes social- och hälsovård och vars betydelse fullmaktsgivaren saknar förmåga att förstå vid den tidpunkt då fullmakten ska användas ska förmyndarmyndigheten, när den fastställer fullmakten, anteckna fullmakten i registret över förmyndarskapsärenden. På Åland ska de registreras av Statens ämbetsverk.

I lagförslagets 2 § i lagen om ändring av lagen om vissa personregister för digitalisering och befolkningsdata anges att syftet med lagen bland annat är att utreda fullmäktiges rätt att företräda fullmaktsgivaren i social- och hälsovårdsärenden. I 10 § i lagen om ändring av lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata listas de aktörer som trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar har rätt att, för skötseln av sina åligganden, få nödvändiga uppgifter ur registret över förmyndarskapsärenden.

Landskapsregeringen konstaterar att landskapets myndigheter inte räknas upp bland de aktuella aktörerna. I och med att Åland inte har välfärdsområden och socialvården i sin helhet är ett kommunalt ansvar på Åland bör man försäkra sig om att de förändringar som föreslås i den aktuella lagstiftningen beaktar detta. Då den offentliga hälso- och sjukvården på Åland tillhandahålls av Ålands hälso- och sjukvård – en underlydande myndighet till landskapsregering – ifrågasätts därför om syftet med registreringen av ålänningars fullmakter kommer uppnås för den offentliga hälso- och sjukvården på Åland. Man behöver försäkra sig om att de förändringar som föreslås i den aktuella lagstiftningen beaktar detta.

Vidare noteras att privata tjänsteleverantörer inom social- och hälsovården samt apotek trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter ska ha rätt att, för utredning av en laglig företrädares rätt att företräda i ett social- och hälsovårdsärende, få uppgift om en intressebevakare eller intressebevakningsfullmäktig som förordnats viss person för ett i 8 § 1 mom. 3 b) punkten avsett uppdrag. Eftersom endast lagtexten och en mycket kort sammanfattning översatts till svenska kan landskapsregeringen inte bedöma i vilken utsträckning regeringen i riket övervägt bestämmelsens tillämpning på Åland, särskilt med hänsyn till fördelningen av lagstiftningsbehörigheten avseende privat hälso- och sjukvård, behandling av

personuppgifter samt offentlighets- och sekretessregleringen. Landskapsregeringen kan med det översatta underlaget inte bedöma huruvida privata tjänsteleverantörer inom social- och hälsovården på Åland omfattas av lagförslaget eller om det enbart omfattar privata tjänsteproducenter i riket.

Härutöver uppstår flera frågor i anknytning till regleringen som inte kan bedömas på grund av att det saknas en fullständig översättning till svenska. Det går exempelvis inte att avgöra huruvida särskilda tekniska stöd är en förutsättning för att aktörerna ska kunna ta del av uppgifterna i registret. Det går därför inte heller att bedöma vad som skulle krävas på Åland för att bestämmelserna ska kunna tillämpas i praktiken.

Landskapsregeringen framhåller därför slutligen att registreringen av ålänningarnas fullmakter skulle sakna syfte om uppgifterna rättsligt och praktiskt ändå inte kan användas av de aktörer som tillhandahåller deras hälso- och sjukvård.

Landskapsregeringen framhåller också att riket ansvarar för att den föreslagna regleringen även kan tillämpas på Åland, både inom offentlig och privat social- och hälsovård.

Minister

Arsim Zekaj

Avdelningschef

Otto Ilmonen